

OBSAH

<i>Úvodem</i>	11
<i>Seznam použitých zkratek</i>	13
1. Státní občanství České republiky	16
1.1. Pojem státního občanství ČR	19
1.2. Prameny právní úpravy státního občanství ČR	25
1.3. Principy právní úpravy státního občanství ČR	32
1.3.1. Princip nepřipustnosti apatristu	32
1.3.2. Princip vyloučení bipoitismu	33
1.3.3. Princip zabezpečení jednotného státního občanství rodičů a dětí ..	34
1.3.4. Princip individuálního nabývání a pozbývání státního občanství ..	34
1.3.5. Princip výlučnosti státního občanství ČR	35
1.3.6. Princip rovnosti občanů bez ohledu na způsob nabytí státního občanství	35
1.4. Způsoby nabývání státního občanství ČR	36
1.5. Způsoby pozbývání státního občanství ČR	42
1.6. Řízení ve věcech státního občanství	45
2. Základní práva a svobody	47
2.1. Základy právní úpravy a dogmatiky základních práv a svobod	47
2.1.1. Pojem základních práv a svobod	48
2.1.2. Prameny právní úpravy	55
2.1.3. Nositelé a adresáti základních práv a svobod	60
2.1.4. Obsah základních práv a svobod	79
2.1.5. Funkce základních práv a svobod	81
2.2. Základní východiska ústavní úpravy základních práv a svobod	83
2.2.1. Svoboda a rovnost jedince v důstojnosti a právech	83
2.2.2. Nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod	87
2.2.3. Respektování postavení jedince v podmínkách právního státu	88

2.2.4. Základní práva a svobody jako měřítko a mez zásahů státní moci a chování jednotlivce	89
2.2.5. Podmínky konkretizace základních práv a svobod	90
2.2.6. Formy a způsoby omezení základních práv a svobod	93
2.2.7. Problematika základních povinností	97
2.3. Klasifikace základních práv a svobod jedince podle Listiny základních práv a svobod	100
2.3.1. Přehled klasifikací základních práv a svobod	100
2.3.2. Východiska členění základních práv a svobod v Listině	105
2.3.3. Východiska analýzy základních práv a svobod v Listině	106
2.4. Základní lidská práva a svobody a jejich záruky v právním řádu ..	111
2.4.1. Způsobilost k právům (čl. 5)	111
2.4.2. Právo na život (čl. 6)	112
2.4.3. Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí (čl. 7)	113
2.4.4. Osobní svoboda (čl. 8)	115
2.4.5. Zákaz nucených prací a služeb (čl. 9)	116
2.4.6. Právo na ochranu lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a jména, soukromého a rodinného života (čl. 10)	117
2.4.7. Ochrana vlastnických práv (čl. 11)	118
2.4.8. Nedotknutelnost obydlí (čl. 12)	120
2.4.9. Listovní tajemství, tajemství jiných písemností a záznamů, tajemství přepravovaných zpráv (čl. 13)	121
2.4.10. Svoboda pohybu a pobytu, zákaz vydání a průvozu občanů do ciziny pro účely trestního řízení (čl. 14)	122
2.4.11. Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání, vědeckého bádání a umělecké tvorby (čl. 15)	123
2.4.12. Svoboda výkonu náboženství nebo víry (čl. 16)	124
2.5. Politická práva a jejich záruky v právním řádu	125
2.5.1. Svoboda projevu a právo šířit informace (čl. 17)	126
2.5.2. Právo vyhledávat informace (čl. 17)	136
2.5.3. Právo petiční (čl. 18)	141
2.5.4. Právo shromažďovací (čl. 19)	142
2.5.5. Právo sdružovací (čl. 20)	143
2.5.6. Hlasovací a volební právo a přístup k voleným a jiným veřejným funkcím (čl. 21)	144
2.5.7. Právo na odpor (čl. 23)	145

2.6. Práva národnostních a etnických menšin a jejich záruky v právním řádu	147
2.6.1. Menšinová práva přiznaná každému jednotlivci	149
2.6.2. Menšinová práva přiznaná občanům ČR	150
2.6.3. Obecná klasifikace práv národnostních a etnických menšin	152
2.7. Práva hospodářská, sociální a kulturní a jejich záruky v právním řádu	154
2.7.1. Právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost a právo na práci (čl. 26)	155
2.7.2. Právo koaliční (čl. 27)	157
2.7.3. Právo na spravedlivou odměnu a uspokojivé pracovní podmínky ..	158
2.7.4. Právo na hmotné zabezpečení ve stáří, při nezpůsobilosti k práci a při ztrátě živitele (čl. 30)	160
2.7.5. Právo na ochranu zdraví (čl. 31)	161
2.7.6. Ochrana rodičovství, rodiny, dětí a mladistvých (čl. 32)	162
2.7.7. Právo na vzdělání (čl. 33)	164
2.7.8. Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti (čl. 34)	165
2.7.9. Právo na přístup ke kulturnímu bohatství (čl. 34)	166
2.7.10. Právo na příznivé životní prostředí (čl. 35)	167
2.8. Právo na soudní a jinou právní ochranu a jeho záruky v právním řádu	168
2.8.1. Právo na soudní a jinou právní ochranu (čl. 36)	169
2.8.2. Právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (čl. 36 odst. 3)	172
2.8.3. Právo na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1)	173
2.8.4. Zásada Nullum crimen, nulla poena sine lege (čl. 39)	175
2.8.5. Zákaz retroaktivity trestních předpisů	176
2.8.6. Presumpce nevinny	177
2.8.7. Zásady Ne bis in idem a Res iudicata	177
2.8.8. Procesní záruky práva na spravedlivý proces	178
2.9. Prostředky ochrany základních práv a svobod	182
2.9.1. Právní prostředky ochrany základních práv a svobod	182
2.9.2. Ústavní soud ČR	184
2.9.3. Nejvyšší správní soud	184
2.9.4. Obecné soudy	184
2.9.5. Jiné orgány ochrany práva	185

2.9.6. Veřejný ochránce práv	185
2.9.7. Kontrolní orgány a dohled nad činností ozbrojených sil a ozbrojených sborů z hlediska práv a svobod občanů	188
2.9.8. Mezinárodní ochrana základních práv a svobod	190
3. Státní moc a její organizace v Ústavě ČR	194
3.1. Povaha státní moci	194
3.1.1. Povaha státní moci v rámci veřejné moci v širším smyslu	194
3.2. Dělbá státní moci a související otázky	200
3.3. Ústavní pojetí státního orgánu a jeho právní status	208
3.4. Státní služba	213
4. Moc zákonodárná	217
4.1. Základní východiska úpravy zákonodárné moci v ČR	217
4.1.1. Pojem zákonodárné moci a zákona	218
4.1.2. Hlavní rysy parlamentarismu v ČR	221
4.1.3. Právní status Parlamentu	224
4.2. Název a sídlo	225
4.3. Místo Parlamentu v soustavě státních orgánů	225
4.4. Způsob zřízení a ustavení Parlamentu	227
4.5. Složení Parlamentu a nároky na výkon funkce jeho člena	228
4.5.1. Počet členů Parlamentu	228
4.5.2. Podmínky výkonu funkce člena Parlamentu	228
4.5.3. Členství v Parlamentu a ochrana veřejného zájmu	231
4.6. Struktura Parlamentu	234
4.6.1. Způsob vzniku komor Parlamentu	235
4.6.2. Složení komor	235
4.6.3. Působnost komor	236
4.6.4. Řešení sporů mezi komorami	244
4.7. Vnitřní organizace Parlamentu	244
4.7.1. Řídící orgány sněmoven	245
4.7.2. Pomocné orgány sněmoven	247
4.7.3. Poslanecké a senátorské kluby	253

2.9.6. Veřejný ochránce práv	185
2.9.7. Kontrolní orgány a dohled nad činností ozbrojených sil a ozbrojených sborů z hlediska práv a svobod občanů	188
2.9.8. Mezinárodní ochrana základních práv a svobod	190
3. Státní moc a její organizace v Ústavě ČR	194
3.1. Povaha státní moci	194
3.1.1. Povaha státní moci v rámci veřejné moci v širším smyslu	194
3.2. Dělbá státní moci a související otázky	200
3.3. Ústavní pojetí státního orgánu a jeho právní status	208
3.4. Státní služba	213
4. Moc zákonodárná	217
4.1. Základní východiska úpravy zákonodárné moci v ČR	217
4.1.1. Pojem zákonodárné moci a zákona	218
4.1.2. Hlavní rysy parlamentarismu v ČR	221
4.1.3. Právní status Parlamentu	224
4.2. Název a sídlo	225
4.3. Místo Parlamentu v soustavě státních orgánů	225
4.4. Způsob zřízení a ustavení Parlamentu	227
4.5. Složení Parlamentu a nároky na výkon funkce jeho člena	228
4.5.1. Počet členů Parlamentu	228
4.5.2. Podmínky výkonu funkce člena Parlamentu	228
4.5.3. Členství v Parlamentu a ochrana veřejného zájmu	231
4.6. Struktura Parlamentu	234
4.6.1. Způsob vzniku komor Parlamentu	235
4.6.2. Složení komor	235
4.6.3. Působnost komor	236
4.6.4. Řešení sporů mezi komorami	244
4.7. Vnitřní organizace Parlamentu	244
4.7.1. Řídící orgány sněmoven	245
4.7.2. Pomocné orgány sněmoven	247
4.7.3. Poslanecké a senátorské kluby	253

5.2.1. Název a sídlo	305
5.2.2. Postavení v soustavě státních orgánů a ústavní charakteristika	305
5.2.3. Zřízení funkce a ustavení do funkce	307
5.2.4. Nároky na výkon funkce	307
5.2.5. Složení	308
5.2.6. Vnitřní organizace	309
5.2.7. Pravomoc a působnost	310
5.2.8. Organizační pravidla činnosti	315
5.2.9. Ochrana, zajištění a odpovědnost za výkon funkce	318
5.3. Právní status vlády České republiky	319
5.3.1. Název a sídlo	320
5.3.2. Postavení v soustavě státních orgánů	320
5.3.3. Zřízení a ustavení	322
5.3.4. Složení vlády a nároky na výkon funkce člena vlády	325
5.3.5. Vnitřní organizace vlády	326
5.3.6. Pravomoc a působnost vlády	329
5.3.7. Organizační pravidla činnosti	331
5.3.8. Ochrana vlády a zajištění jejích členů	332
5.4. Právní status ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy	333
5.4.1. Název a sídlo	333
5.4.2. Místo v soustavě státních orgánů	336
5.4.3. Způsob zřízení a ustavení	338
5.4.4. Složení a nároky na výkon funkce	338
5.4.5. Pravomoc a působnost	339
5.4.6. Organizační pravidla činnosti	340
5.4.7. Odpovědnost za výkon svěřené funkce	342
5.5. Právní status státního zastupitelství	343
5.5.1. Název a sídlo	343
5.5.2. Místo v soustavě státních orgánů	344
5.5.3. Způsob zřízení a ustavení	344
5.5.4. Složení a nároky na výkon funkce státního zástupce	345
5.5.5. Struktura státního zastupitelství	346
5.5.6. Pravomoc a působnost	346
5.5.7. Organizační pravidla činnosti	347

5.5.8. Postavení státního zástupce a odpovědnost za výkon svěřené funkce	349
5.6. Právní status Nejvyššího kontrolního úřadu (exkurz)	349
5.6.1. Název a sídlo	349
5.6.2. Místo v soustavě státních orgánů	350
5.6.3. Způsob zřízení a ustavení	352
5.6.4. Složení a nároky na výkon funkce	352
5.6.5. Struktura a vnitřní organizace	353
5.6.6. Pravomoc a působnost	354
5.6.7. Organizační pravidla činnosti	357
5.6.8. Právní status funkcionářů a odpovědnost za výkon funkce v NKÚ	358
5.7. Právní status České národní banky (exkurz)	359
6. Moc soudní	366
6.1. Moc soudní v soustavě státních orgánů	367
6.1.1. Pojem soudní moci	367
6.1.2. Ústavní zásady organizace a činnosti orgánů soudnictví	369
6.2. Soustava obecných soudů v ČR	377
6.2.1. Stupně a druhy soudů v ČR	377
6.2.2. Postavení Nejvyššího soudu ČR	381
6.3. Postavení soudců	384
6.4. Nejvyšší správní soud	389
7. Ústavní soudnictví v ČR	391
7.1. Koncepce ústavního soudnictví v ČR	396
7.2. Ústavní soud ČR jako ústavní orgán	393
7.3. Organizace Ústavního soudu ČR	396
7.3.1. Plénum Ústavního soudu	398
7.3.2. Senáty Ústavního soudu	403
7.3.3. Soudce zpravodaj	404
7.4. Postavení soudce Ústavního soudu ČR	406
7.5. Kompetence Ústavního soudu ČR	412
7.6. Rozhodnutí Ústavního soudu	413

7.7. Obecná pravidla řízení před Ústavním soudem ČR	413
7.8. Řízení ve věcech souladu právních předpisů	419
7.9. Řízení o ústavní stížnosti	428
7.9.1. Navrhovatel a další účastníci řízení	429
7.9.2. Lhůta k podání návrhu	430
7.9.3. Subsidiarita ústavní stížnosti	431
7.9.4. Zastavení a přerušování řízení	435
7.9.5. Nález ve věci ústavní stížnosti	435
7.9.6. Zvláštnosti řízení o stížnosti politické strany podle § 73 ZÚS	438
7.10. Řízení ve věcech poslanců a senátorů	440
7.10.1. Řízení ve věci ověření volby poslance nebo senátora	441
7.10.2. Řízení v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkcí poslance nebo senátora podle čl. 25 Ústavy ČR ..	443
7.11. Řízení ve věcech prezidenta republiky	446
7.11.1. Řízení o ústavní žalobě proti prezidentu republiky	446
7.11.2. Řízení o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu podle čl. 66 Ústavy ČR	448
7.12. Řízení o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu	450
7.13. Řízení ve věcech kompetenčních sporů	451
<i>Seznam použité a doporučené literatury .....</i>	<i>453</i>